

عنوان طرح پژوهشی : بررسی نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کاهش آسیب‌های اجتماعی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا پایان ۱۳۹۴ با نقش میانجی اشتغال (مورد مطالعه: جامعه هدف معرفی شده از سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی (ره) و اداره کل زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی استان زنجان)

مجری طرح: دکتر حسین عظیمی، هیات علمی گروه مدیریت و حسابداری دانشکده علوم انسانی دانشگاه زنجان

سال اجرا: ۱۳۹۵

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کاهش آسیب‌های اجتماعی طی سال‌های ۱۳۹۰ تا پایان ۱۳۹۴ با نقش میانجی اشتغال به انجام رسید. روش تحقیق در پژوهش کاربردی حاضر توصیفی از نوع پیمایشی و پس‌رویدادی بوده و به دلیل مصاحبه محور بودن، رویکرد ترکیبی (کمی و کیفی) داشت. جامعه آماری پژوهش، مشتمل بر کلیه آموزش دیدگاه معرفی شده از سوی سازمان بهزیستی، کمیته امداد امام خمینی (ره) و اداره کل زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی استان زنجان به اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای بوده و مشتمل بر دو گروه ۱- افراد در معرض آسیب‌های اجتماعی (از قبیل زنان خود سرپرست، معلولین یا افراد کم توان ذهنی یا خانواده آن‌ها، معلولین حسی، جسمی و حرکتی یا خانواده آن‌ها، ساکنین محلات پر خطر و محروم) و ۲- آسیب‌دیدگان اجتماعی که در معرض آسیب‌های بعدی قرار دارند (مثل زندانیان بازگشت مجدد، افراد آزاد شده از زندان، معتادان بهبود یافته یا خانواده آن‌ها، زنان بدسرپرست، زنان بی‌سرپرست) بودند. تعداد حجم نمونه آماری برای انجام مصاحبه برابر با ۴۵۰ نفر بود که برای رعایت احتیاط تعداد ۵۰۹ نفر بر اساس نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی، مورد مصاحبه قرار گرفتند. ابزار مورد استفاده برای گردآوری اطلاعات شامل یک فرم مصاحبه نظام مند حاوی سوالات بسته و باز بود که پایایی آن در دو پرسشنامه ۱- میزان تاثیر عامل در اشتغال بعد از آموزش و ۲- میزان تاثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کاهش مصادیق آسیب‌های اجتماعی، به ترتیب با آلفای کرونباخ برابر با ۰/۷۹۲ و ۰/۹۹۰ تایید شد و روایی سازه‌ای آن نیز با استفاده از تحلیل عاملی مورد تایید قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان داد که آموزش‌های مهارتی و دانشی فنی و حرفه‌ای و مهارت‌ها و توانمندی‌های قبلی فرد بیشترین نقش را در اشتغال کارآموزان داشته‌اند. اما بلحاظ شدت تاثیرگذاری، اخلاق و شخصیت مربی و ایجاد نگرش مثبت به زندگی با آموزش مهارت‌های زندگی بالاترین درصد را به خود اختصاص دادند. ضمن این که نقش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در اشتغال، ۳۷،۹ درصد به دست آمد. با وجود این که شایع‌ترین مصداق آسیب اجتماعی در بین مصاحبه شدگان، بیکاری، اعتیاد، ۲- و پرخاشگری بود، اما بیشترین شدت تأثیر آموزش‌های فنی و حرفه‌ای بر کاهش مصادیق آسیب‌های اجتماعی بر روی ۱- اعتیاد، ۲- پرخاشگری و خشونت و ۳- طلاق بود و بیکاری در رتبه هشتم قرار داشت. آزمون فرضیات پژوهش نیز نشان داد که آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ماهر یا نیمه ماهر شدن کارآموزان موثر بوده است و اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای از لحاظ رسالت واقعی خود که تربیت نیروهای ماهر و نیمه ماهر می‌باشد، موفق عمل کرده است. همچنین تاثیر اشتغال بعد از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کاهش اعتیاد، پرخاشگری و خشونت، طلاق و انحراف جنسی مورد تایید قرار گرفت. ضمن این که آزمون فرضیات نشان داد اشتغال بعد از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (به عنوان یک متغیر میانجی) بر کاهش ۷ مورد از مصادیق ۱۲ گانه مشتمل بر: ۱- طلاق، ۲- سرقت و دزدی، ۳- انحراف جنسی، ۴- پرخاشگری و خشونت، ۵- اعتیاد، ۶- قتل، ۷- بیکاری موثر است، اما در ۵ مورد دیگر، مشتمل بر ۱- خودکشی، ۲- فرار از منزل، ۳- بی‌خانمانی، ۴- رشوه یا اختلاس و ۵- کلاهبرداری تاثیر اشتغال بعد از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کاهش آن‌ها معنی‌دار نبود.